

complex and lengthy process. It is necessary to implement it step by step, consistently, constantly interested students in the results of the vocal-choral activity with the students.

Keywords: *students' readiness, vocal-choral self-development, formation, future teachers of musical art, methodology.*

УДК 378.78.08

Ван Кань

ДІАГНОСТИКА ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНО-ОБРАЗНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Стаття розкриває діагностичний етап формування емоційно-образного мислення студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів. На констатувальному етапі дослідження, відповідно з розробленими в педагогіці евристичними методами, були розроблені методичні вимоги до створення й використання творчих завдань, які відповідають умовам навчання в класах скрипки. В результаті проведеної роботи були визначені рівні сформованості емоційно-образного мислення майбутніх учителів музичного мистецтва, а саме: високий, середній та низький. Проведене діагностування дозволило засвідчити перевагу середнього та низького рівнів сформованості означеного феномена.

Ключові слова: *діагностування, сформованість емоційно-образного мислення, майбутні вчителі музичного мистецтва, рівні сформованості, евристичні методи.*

Сучасна концепція вищої освіти пов'язує хід та результати фахового навчання майбутніх учителів музики з рівнем розвитку їх мислення. На думку науковців, система вищої освіти покликана розвиватись поряд із музичним мисленням і евристичним мисленням, та озброювати майбутніх фахівців методикою евристичного пошуку та творчої роботи з даними. Творче осмислення студентом сутності набутих фахових знань, володіння методологією музичної творчості дозволяє їм набути вмінь свідомого керування процесом генерування нестандартних ідей учнів у майбутній фаховій діяльності. Це обумовлюється практичною необхідністю вчителя музичного мистецтва у загальноосвітній школі використовувати під час музично-естетичного розвитку школярів евристичних методів, які захоплюють учнів цікавим змістом, новими нестандартними способами вирішеннями навчального завдання. Саме від особистості вчителя музики залежить не тільки виховання і навчання дітей, а й розвиток їх творчих здібностей, мистецьких уподобань, тому на вищі навчальні педагогічні заклади покладається особлива відповідальність у підготовці майбутніх учителів музики до евристичного навчання учнів.

Для визначення стану сформованості емоційно-образного мислення майбутніх учителів музики було проведено констатувальний експеримент, який передбачав послідовність і взаємопов'язаність чотирьох етапів дослідження, на кожному з яких розв'язувались поставлені нами завдання, та застосовувались педагогічні методи та прийоми.

Здійснити теоретичний аналіз існуючих у педагогічній освіті підходів і принципів формування емоційно-образного мислення майбутніх учителів музики, інноваційних методик і технологій, документацій (освітні стандарти, навчальні та робочі програми з основного музичного інструменту скрипка) задля визначення наявності питання щодо завдань формування евристичного мислення майбутніх учителів музики у процесі навчання гри на скрипці. Розробити анкети, тести, контрольні роботи, творчі завдання, евристичні питання, а також спланувати проведення евристичної бесіди з майбутніми вчителями музики. З'ясувати сучасний стан розвитку евристичного компонента фахової діяльності вчителів музики загальноосвітньої школи за допомогою евристичної бесіди зі студентами, що пройшли педагогічну практику, а також проведення анкетування. Здійснити діагностування рівнів сформованості евристичного мислення майбутніх учителів музики відповідно до розроблених компонентів, критеріїв, показників.

На констатувальному етапі дослідження нами, відповідно з розробленими в педагогіці евристичними методами, були розроблені методичні вимоги до створення й використання творчих завдань, які відповідають умовам навчання в класах скрипки. Реалізація розроблених вимог знайшла відображення в спецкурсі «Емоційно-образне мислення майбутнього вчителя музики та методи його формування». Викладачі з основного інструменту скрипка приймали участь у доборі музичних творів для скрипки, визначали доцільність обраних тих чи інших фрагментів музичних творів для застосування їх у навчальних завданнях у процесі навчання майбутніх учителів музики гри на скрипці.

Загальна кількість учасників педагогічного експерименту на цьому етапі склало 31 чоловік, із яких 15 навчались у експериментальній групі та 16 – у контрольній групі. У контрольній групі студентів було залучено до навчальної діяльності за традиційною методикою, яка характеризується фрагментарним використанням елементів евристичного навчання. В експериментальній групі використовувалась розроблена нами методика: навчальна діяльність проводилась із систематичним, комплексним застосуванням евристичних прийомів і методів навчання, з використанням можливостей засобів мультимедіа, виготовленням наочності спрямованих на формування евристичного мислення майбутніх учителів музики відповідно до запропонованої моделі [2].

На першому етапі констатувального експерименту нами було здійснено теоретичний аналіз державних документів, навчальних програм у ВНЗ, підручників, навчальних методичних посібників тощо для визначення обсягу внесених до навчальних планів форм і методів організації формування емоційно-образного мислення в навчальному процесі педагогічних вищих навчальних закладів, ролі евристики у формуванні фахової компетентності майбутніх учителів музики. Здійснений нами аналіз державного стандарту, навчальних і робочих програм із основного музичного інструменту скрипка, педагогічної практики переконує що творча діяльність є невід'ємним складником формування емоційно-образного мислення майбутніх учителів музики. Специфіка розвитку музичного мислення майбутніх учителів музики охоплює навчальний аудиторний і позааудиторний процес, що обумовлюється складністю цього процесу. Практична робота з формування емоційно-образного мислення здійснюється в умовах індивідуальних занять із основного інструменту скрипка, під час участі студентів у інструментальних ансамблях. Виходячи з результатів проведеного теоретичного аналізу документації доходимо висновку, що формування емоційно-образного мислення майбутніх учителів музики здійснюється епізодично, і тому значна кількість студентів, на наш погляд, позбавлена можливості систематизованого формування евристичного мислення, та його розвитку під час навчання гри на скрипці у вищій школі.

На другому етапі констатувального експерименту нами було розроблено анкети з метою діагностування рівня обізнаності майбутніх учителів музики щодо процесу формування емоційно-образного мислення, навчальної роботи з використанням евристичних прийомів навчання та евристичних методів навчання, здійснення музично-педагогічної діяльності з учнями загальноосвітньої школи з використанням евристичних методів навчання. Ми використовували анкети з відкритими питаннями, де можливість вибору відповіді не обмежувалась альтернативою «так» чи «ні», а передбачала розгорнуту відповідь студентів на кожне питання.

Проведення анкетування серед студентів здійснювалось для того, щоб дізнатись чи розуміють студенти сутність понять «емоційно-образне мислення» та «евристика». Так з'ясувалось, що 65,5 % опитуваних розуміють сутність поняття евристика, 31 % опитуваних дали неповне визначення даного поняття, 3,5 % студентів розкрили тільки один аспект даного питання. На наступне запитання анкети, що передбачало стисле визначення сутності евристичного навчання 54,2 % студентів зафіксували вірне визначення евристичного навчання, 41,5 % вказали «це пов'язане з творчою навчальною діяльністю учнів», 4,3 % вказали «не пам'ятаю». На запитання «Чи застосовуються викладачами ВНЗ під час фахового навчання студентів евристичні методи навчання?» тільки 21 % студентів вказали «так», 68,5 % опитуваних вказали «частково», а 10,5 % студентів вказали «не

замислювався». На запитання «Чи потрібне під час навчання гри на скрипці школяра застосування евристичних методів навчання?» 82 % студентів вказали «так, потрібне», 16,5 % «для сучасного школяра використання евристичних методів вкрай необхідно, оскільки це передбачає і залучення можливостей комп'ютера». При цьому, 1,5 % студентів вказали «Так. Навчання з використанням евристичних методів спрямоване до залучення учнів до творчої музичної діяльності».

На наступне запитання анкети «Чи спрямовані евристичні методи навчання до зацікавлення сучасного школяра навчальною діяльністю» студенти відповіли наступним чином: 71,5 % студентів відповіли «так»; 25 % опитуваних відповіли «під час копіткої роботи з учнем над технікою гри на скрипці евристичні методи сприяють зосередженню уваги учня на певному технічному прийомі уникаючи напруження», а 3,5 % студентів відповіли «заняття пов'язані з музичною творчістю завжди цікаві».

На запитання питання даної анкети «Чи здатні використати отримані знання щодо евристичних методів навчання у подальшій музично-педагогічній діяльності?» 17,5 % опитуваних відповіли «ні, немає практики»; 33,5 % студентів дали відповідь «ні, маю багато питань із цього приводу», 41 % опитуваних зазначили «не розумію як конкретний евристичний метод доцільно використовувати під час навчальної діяльності над конкретним навчальним завданням». При цьому 8 % опитуваних відповіли, що здатні використати набуті знання щодо евристичних методів навчання, але їм не зрозуміло як враховувати вікові особливості учнів у цьому процесі. Решта студентів дали стверджувальну відповідь.

На останнє запитання анкети «Як сформоване емоційно-образного мислення вчителя музичного мистецтва сприяє більш ефективному музично-естетичному розвитку учнів?» ми отримали наступне: 25 % опитуваних відповіли «не знаю, що включає евристичне мислення вчителя музичного мистецтва»; 13,5 % студентів відповіли «сприяє більш цікавому викладенню навчального матеріалу»; 18 % студентів відповіли «завдяки творчій взаємодії»; 28,5 % студентів – «завдяки урізноманітненню навчальної діяльності учнів»; 15 % опитуваних відповіли «завдяки використанню навчальної наочності і наочних засобів».

Таким чином, проведений аналіз отриманих результатів анкетування давав підстави для здійснення певних висновків. Більшість студентів розуміють поняття «евристика», а також загальну сутність евристичного навчання, але процес застосування такого навчання під час педагогічної роботи вчителя музичного мистецтва у позаурочний час із учнями, які прагнуть вивчити музичний твір для скрипки є для багатьох студентів незрозумілим. Студенти чітко вказали, що відчувають що евристичні методи застосовуються викладачами ВНЗ у процесі педагогічної діяльності, але частково і без роз'яснень, тому студенти не можуть з упевненістю сказати які саме евристичні методи використовують викладачі, та як їх можна використати у подальшій музично-педагогічній діяльності з учнями шкільного віку [1]. Також під час анкетування студенти вказали, що усвідомлюють важливість використання евристичних методів навчання які включають і творчу діяльність, і ігрову діяльність, і можливості комп'ютера. Однак студенти не знають що включає в себе емоційно-образне мислення, як учитель музичного мистецтва може використовувати вміння емоційно-образного мислення під час музично-естетичного розвитку школярів, і набуттю ними вмінь гри на скрипці.

В експериментальній і контрольній групах було проведено контрольну роботу з метою визначення рівня розвитку інтелектуальних умінь студентів. Так кожен студент на адресу електронної пошти отримував нотний текст двох музичних творів для скрипки та звукозапис цих творів. За наявності будь-якого засобу мультимедіа, а саме планшета, ноутбуку, мобільного телефону тощо студенти під час виконання контрольної роботи мали змогу переглядати нотний текст музичних творів для скрипки, та у разі необхідності прослуховувати їх за допомогою навушників. Виконання завдань даної контрольної роботи потребувало застосування студентами контрольна робота містила 10 навчальних завдань. За кожне правильно виконане навчальне завдання та надану вірну відповідь студенту було зараховано 1 бал. Враховуючи те, що нами було отримано контрольні роботи з розгорнутими відповідями на кожне навчальне завдання, було вирішено за кожну надану

обґрунтовану відповідь зарахувати ще 2 бали. Таким чином до високого рівня було віднесено студентів, які отримали за виконання контрольної роботи від 15 до 20 балів; до середнього рівня віднесено студентів, які отримали від 10 до 14 балів; до низького рівня було віднесено студентів, які отримали 9 балів і нижче.

Проведене діагностування сформованості емоційно-образного мислення майбутніх учителів музичного мистецтва засвідчив перевагу середнього та низького рівнів сформованості означеного феномена, що потребує розробки та впровадження авторської методики на формувальному етапі експерименту.

Література

1. Психологические тесты для профессионалов / авт. и сост. Н.Ф.Гребень. – Минск: Современ. школа, 2007. – 496 с.

2. Рейтинговая технология контроля и оценки знаний студентов по педагогике: учеб.-методич. пособ. для студ. и преподав. / под. ред. проф. В.П.Симонова. – М.: Международная пед. академия, 2001. – 73 с.

Van Kahn. Diagnosis of formation of emotional-figurative thinking of future teachers of musical art.

The article reveals the diagnostic stage of the formation of emotional-figurative thinking of students of faculties of the arts of pedagogical universities. At the staging stage of the study, according to heuristic methods developed in pedagogy, methodological requirements for the creation and use of creative tasks, which correspond to the conditions of study in the classes of the violin, were developed. As a result of the work, the levels of formation of emotional-figurative thinking of future teachers of musical art, namely: high, medium and low, were determined. The diagnosis made it possible to confirm the advantage of the medium and low levels of formation of a certain phenomenon.

Keywords: *diagnosis, formation of emotional-figurative thinking, future teachers of musical art, levels of formation, heuristic methods.*

УДК 378.016:78.087.68 (043)

Юань Кай

ВИКОНАВСЬКА СТАБІЛЬНІСТЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ З ПОЗИЦІЇ МЕТОДОЛОГІЇ СИСТЕМИ НАУКОВИХ ПІДХОДІВ

У статті порушені загальні питання щодо методологічного аналізу системи наукових підходів дослідження фахової підготовки майбутніх учителів музики. Аналізується теорія та специфіка виконавської діяльності майбутнього фахівця музичного мистецтва. Детально розглянуті системний, особистісно-орієнтований, акмеологічний підходи та їх значення у формуванні виконавської стабільності майбутнього вчителя музики.

Ключові слова: *методологія, наукові підходи, мистецька освіта, вчитель музики, виконавська стабільність.*

Нова парадигма освіти вимагає істотної модернізації її відповідно до стандартів європейської вищої освіти і науки згідно з умовами Болонського процесу. Сутність сучасної підготовки майбутніх фахівців мистецтва полягає у комплексному підході до вирішення завдань мистецької освіти у нових соціально-економічних умовах.

Проблема дослідження виконавської стабільності майбутніх учителів музики передбачає вибір та обґрунтування науково-методологічних підходів, які об'єднують принципи, способи організації і побудови теорії та практики та базуються на міждисциплінарних, організаційно-педагогічних, соціальних, соціокультурних та інших аспектах мистецької освіти.